

KONTROLLKOMMISJONEN
for psykisk helsevern

**Prosjektgruppe vedrørende utredning av akuttavdeling ved Helgelandssykehuset v/
prosjektleder Stina Mari Rognhaug**

Uttalelse fra Kontrollkommisjonen på Helgeland

Innledning:

I møte med prosjektleder på Helgelandssykehuset den 30. mars 2022 ble Kontrollkommisjonen orientert om prosjektet vedrørende utredning av muligheten for å opprette en lukket akuttavdeling godkjent for tvangsbehandling etter psykisk helsevernloven § 3-2 og 3-3. Prosjektgruppa ønsker å få innspill og synspunkter fra Kontrollkommisjonen vedrørende dette prosjektet.

Kontrollkommisjonen har drøftet temaet i sine faste møter og vil med dette gi prosjektgruppa våre innspill til temaet.

Innledningsvis vil kommisjonen peke på at opprettelse av en akuttavdeling i vårt kontrollområde i betydelig grad vil påvirke Kontrollkommisjonens virksomhet på Helgeland. Kommisjonens hovedoppgave er å ivareta pasientenes rettssikkerhet i situasjoner hvor det anvendes tvang. Vår vurdering av behovet for og konsekvensene av å opprette en akuttavdeling godkjent for tvangsbehandling på Helgeland tar derfor utgangspunkt i et overordnet prinsipp om rettssikkerhet for de pasientene som vil omfattes av et slikt behandlingstilbud.

Denne uttalelsen vil ta utgangspunkt i kommisjonens ansvarsområde og i lys av dette vurdere fordeler og ulemper ved å opprette en fullverdig akuttavdeling på Helgeland.

Kontrollkommisjonens ansvarsområde

Kontrollkommisjonens skal utføre de oppgaver som er pålagt kommisjonen gjennom psykisk helsevernloven og psykisk helsevernforordningen, og oppgavene kan grovt inndeles i følgende tre områder:

KONTROLLKOMMISJONEN

for psykisk helsevern

1. kontroll med tvangsvedtak
2. klagebehandling
3. velferdskontroll

Samtlige områder vil bli påvirket av at det opprettes en akuttavdeling ved Helgelandssykehuset.

Når det gjelder kontroll med tvangsvedtak skal Kontrollkommisjonen på eget initiativ kontrollere at de formelle og materielle vilkårene for tvangsinnleggelse er oppfylt (dokumentkontroll) og vurdere fortsatt behov for tvungent vern tre måneder etter innleggelsen (tre måneders kontroll). Kontrollkommisjonen skal videre samtykke til opprettholdelse av tvungent vern ut over ett år (ett års forlengelse), og vurdere beslutninger om å etablere psykisk helsevern for barn over 12 år der foreldrene samtykker, men barnet ikke er enig i tiltaket.

I dagens situasjon, hvor Helgeland ikke har egen akuttavdeling, vil alle akutte tvangsinnleggelse skje ved Nordlandssykehuset, og det vil være Kontrollkommisjonen der som tar stilling til om vilkårene er oppfylt. Pasienter som ønsker å påklage disse vedtakene vil fremme sine klager overfor denne kommisjonen. Dersom Nordlandssykehuset skriver pasientene ut, men fortsatt mener at pasienten skal være underlagt tvang vil pasienten bli overført til Helgelandssykehuset. Dette kan skje både før og etter at det har gått tre måneder. Kontrollkommisjonen på Helgeland har derfor flest saker knyttet til å gi videre samtykke til opprettholdelse av tvungent vern utover ett år.

Med opprettelse av en akuttavdeling vil kommisjonen ha ansvar for å kontrollere langt flere innleggelse og mest sannsynlig også behandle langt flere klagesaker. Det vil innebære at vi må gjennomgå våre rutiner og arbeidsmåter slik at vi er rigget til å behandle saker fortløpende og så raskt som mulig. Det kan f.eks organiseres ved at kommisjonen har ukentlige møter på sykehuset for dokumentkontroll og klagebehandling.

En slik modell vil innebære økt bruk av tvang i vårt område, men totalt sett betyr ikke dette nødvendigvis at flere pasienter på Helgeland blir utsatt for tvang. Langt på vei vil den samme pasientgruppen bli underlagt tvang, men det vil skje i pasientens nærområde og ikke på Nordlandssykehuset.

For pasientene vil en innleggelse lokalt presumptivt være mindre belastende enn en innleggelse i Bodø, siden pasienten da slipper en krevende transport som vi antar at i noen tilfeller kan forverre sykdomsbildet. Vi er kjent med at terskelen for å begjære en pasient

KONTROLLKOMMISJONEN

for psykisk helsevern

tvangsinnlagt på Helgeland kan være høyere enn andre steder gitt at man er kjent med hvor krevende transporten fra Helgeland til Bodø kan være, spesielt vinterstid. Vi er kjent med eksempler som viser at denne prosessen og transporten kan være traumatisk for pasientene, og den reiser også i noen tilfeller sikkerhetsmessige utfordringer. Dette kan innebære at antall tvangsinnleggelseser samlet sett blir hyppigere, men det kan også innebære at lengden på innleggelsene blir kortere.

Etablering av en akuttavdeling på Helgeland vil utløse et spørsmål om det også er behov for en døgnavdeling godkjent for tvang i området. Selv om dette ikke er en del av mandatet vil kommisjonen peke på at samarbeidet mellom en akuttavdeling og øvrige behandlingstilbud i regionen vil være av betydning for prosjektgruppa sine vurderinger. Slik kommisjonen ser det vil samarbeidet med FACT-teamet være svært viktig dersom planene om en lokal akuttavdeling realiseres.

Kontrollkommisjonen er også tillagt et ansvar for å føre tilsyn med pasientenes generelle velferd (velferdskontroll), herunder kontroll med restriktive tiltak og gjennomgang av tvangsprotokoller, samt påse at husordensreglementer er i overensstemmelse med loven. Kontrollkommisjonen skal melde fra til tilsynsmyndighetene (statsforvalteren) dersom den gjennom sin virksomhet avdekker alvorlige forhold i institusjonene. Dette ansvaret vil naturligvis også omfatte kontroll med en lokal akuttavdeling, og da i særdeleshet kontroll med bruk av tvangsmidler, skjerming etc.

For kommisjonens praktiske arbeid med dokumentkontroll, tilgang til opplysninger, journaler etc, vil dette bli betydelig lettere hvis en akuttavdeling etableres lokalt, slik at pasientene som blir underlagt tvang tilhører samme foretak. Vi opplever i dag betydelige utfordringer med hensyn til utveksling og overføring av vesentlig informasjon knyttet til pasientene, og et felles tilgjengelig dokumentsystem/arkiv mv vil i større grad sikre pasientenes rettssikkerhet enn det som er situasjonen under dagens system.

Oppsummering:

Sett fra et rettssikkerhetsperspektiv mener Kontrollkommisjonen at det utelukkende er fordeler knyttet til å etablere en lukket akuttavdeling godkjent for tvangsbehandling innenfor Helgelandssykehuset. Pasientene får nærhet til sykehuset i alle faser av tvangsbehandlingen, og det vil i større grad enn i dag sikre kontinuitet og stabilitet i behandlingen. Tvangsbehandling etter psykisk helsevernloven utgjør alvorlige inngrep i pasientenes liv, og det skal kun skje hvor det er helt nødvendig og hvor en frivillig løsning ikke er mulig. Dersom slik behandling kan skje i pasientens nærmiljø og med nærhet til

KONTROLLKOMMISJONEN

for psykisk helsevern

Øvrige behandlingstilbud både i spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten så vil dette medføre færre belastninger for pasientene enn det som er situasjonen med dagens modell. Det vil sikre bedre kommunikasjon mellom enhetene og det vil samlet sett være et tryggere og bedre behandlingstilbud for pasientene under vårt ansvarsområde.

Juni 2022

Kontrollkommisjonen på Helgeland

v/Gislaug Øygarden (leder)